

Warszawa, dnia 03.09.2002 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
dr Jerzy ŚWIĄTKIEWICZ
RPO- 413939-IX-904-02/WK

Pan
Gen. bryg. Józef Klimowicz
Komendant Główny Straży Granicznej
Al. Niepodległości 100
02-514 WARSZAWA

Szanowny Panie Komendancie

W trakcie przeprowadzania kontroli w Pomorskim Oddziale Straży Granicznej pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich powzięli wiadomość, iż kandydaci na funkcjonariuszy Straży Granicznej są poddawani badaniom poligraficznym. Pragnę zauważyć, iż możliwości stosowania takiego środka technicznego (w którym wykorzystywany jest zestaw pytań o bardzo różnorodnej tematyce, naruszających sferę życia prywatnego obywateli) nie przewiduje ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462 z późn. zm.). Nie uwzględnia tego również rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Straży Granicznej (Dz.U. Nr 73, poz. 673). Postępowanie takie budzi obawy co do zgodności z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP który stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Praktyka taka może być także sprzeczna z art. 51 Konstytucji określającym, iż nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Wątpliwości tych nie może usunąć argument, że badaniom tym zainteresowani poddawani są dobrowolnie. Pojęcie dobrowolności wydaje się bowiem w tym kontekście względne, ponieważ odmowa w praktyce przesądza o nie przyjęciu do służby. Sam fakt trudności na rynku pracy (istniejące bezrobocie)

powoduje, że nie jest to swobodnie powzięty wybór lecz konieczność ekonomiczna. W istocie więc trudno mówić o dobrowolności decyzji kandydatów, a zatem i ta przesłanka nie może niwelować wątpliwości co do zgodności z prawem stosowanej praktyki.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (jedn. tekst - Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), uprzejmie proszę Pana Komendanta o podanie podstawy prawnej, w oparciu o którą prowadzone są badania wariograficzne w stosunku do kandydatów na funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz ustosunkowanie się do podnoszonych przeze mnie zarzutów. Będę także wdzięczny za przesłanie zestawu pytań występującego w trakcie badania poligraficznego.

Z poważaniem

/-/

MODELOWY ZESTAW PYTAŃ DLA KANDYDATÓW Z CYWILA

1. Czy obecnie jest rok_____?
2. Czy obecnie jest miesiąc_____?
3. Czy świadomie skłamał pan na któreś z pytań tego kwestionariusza?
4. Czy kiedykolwiek zażywał pan narkotyki?
5. Czy ukrywa pan rzeczywiste powody podejmowania służby w Straży Granicznej?
6. Czy miał pan propozycję współpracy ze środowiskiem przestępczym?
7. Czy popełnił pan jakieś przestępstwo?
- D. Czy popełnił pan w życiu jakiś czyn, którego się pan wstydzi?

(Bez podawania szczegółów. Chodzi o porównanie z reakcjami na inne pytania.)

8. Czy za przyjęcie do Straży Granicznej dał pan lub sugerowano panu dać łapówkę?
 9. Czy ukrywa pan jakieś kontakty zagraniczne, których nie chce pan ujawnić?
 10. Czy siedzi pan w fotelu?
 11. Czy ma pan prywatne kontakty z elementem przestępczym i nie chce pan tego ujawnić?
 12. Czy istnieją dla pana jakieś fakty kompromitujące?
- (dotyczy faktów mogących stanowić podstawę do szantażu)*
13. Czy na któreś z pytań tego testu skłamał pan?
 14. Czy dzisiaj jest_____?

- A. Czy ma pan prywatne kontakty po zewnętrznej stronie granicy?
- B. Czy wykorzystywał pan zajmowane stanowisko dla korzyści materialnych?
- E. Czy utrzymuje pan kontakty z obcymi służbami specjalnymi?
- F. Czy zataił pan jakieś ważne informacje służbowe przed przełożonymi?
- K. Czy ukrywa pan jakieś problemy zdrowotne?